

מחר

מיטב המאמרים הווארטים והסיפורים
ב'לקראת שבת מלכתא'
אתם מוזמנים לעיין בניוזלטר
שישלח מחר יום ה'

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף פ"ו
הדף היומי בהלכה: סימן קע"ח אמצע סעיף ד' עד סימן קע"ט
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק י"ד 'וגם גלה לנו' עד 'ולא נשאר לנו'

לוח
לימוד
יומי

האם ניתן להדליק נרות חנוכה לאחר חצות הלילה?

הלכות חנוכה מתוך ביאורים ומוספים משנ"ב מהדורת 'דרשו'

מי שלא הדליק את נרות החנוכה עד צאת הכוכבים, ידליקם בברכה בתוך חצי שעה מצאת הכוכבים; ובזמן זה מברך אף כשאין עוברים ושבים ברחוב והוא נמצא לבדו בביתו (הגר"מ פיינשטיין, הגרש"ז אויערבך, הגר"צ אבא-שאול, הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ).

לאחר חצי שעה מצאת הכוכבים: המדליק בחוץ או בחלון, באופן שה'פרסומי ניסא' הוא לעומדים בחוץ - לדעת הגרי"ש אלישיב, כל עוד ישנם עוברים ושבים ברחוב ידליק בברכה, ולאחר מכן ידליק ללא ברכה, ולדעת הגר"נ קרליץ, אף כשעדיין ישנם עוברים ושבים ידליק ללא ברכה.

והמדליק בפנים, באופן שהפרסומי ניסא הוא לבני הבית, ידליק בברכה עד עלות השחר, ובתנאי שכמה מבני הבית - ויש שכתב: אפילו אחד מבני הבית - ערים בשעת ההדלקה, אך אם כולם ישנים, ידליק ללא ברכה; ויש אומרים שניתן לברך אף כשכל בני הבית ישנים או שנמצא לבדו, וכתב במשנה ברורה שאין מוחים ביד הנוהג כן.

הגר"מ פיינשטיין ביאר את שיטתם, שלדעתם הפרסומי ניסא אינו אלא צורת עשיית המצוה לכתחילה, ובדיעבד ניתן לקיימה אף ללא פרסומי ניסא, ולברך, ודעתו שכך יש לנהוג למעשה, וכן כתב הגר"ש ואזנר שהמנהג בימינו כדעה זו - לברך עד עלות השחר אף כשהמדליק נמצא לבדו.

[שו"ע תרעב, ב, משנ"ב יא ושעה"צ יז; ביאורים ומוספים 'דרשו', 36-40]

האם ניתן להתחיל ארוחה בבית ולהמשיך בדרך?

ההולך ממקום למקום ואוכל בעת הליכתו, רשאי להמשיך לאכול אף במקום שאינו רואה ממנו את המקום שבו החל באכילתו, משום שמתחילה אינו קובע לאכול במקום אחד אלא תוך כדי הליכה, וממילא כל מקום שהולך בו נחשב כמקום האכילה, וכל המקומות נחשבים כמקום אחד לאכילה אחת. היוצא לדרך ואוכל מעט בביתו טרם צאתו, ובדעתו להמשיך את האכילה בדרך, או שאוכל בדרך ועובר בהליכתו דרך מקום בנוי, או שנכנס לרכב, וכל כיוצא בזה - יש אומרים שדינו ככל הולך בדרך ורשאי לעשות כן לכתחילה, ואינו צריך לברך שנית; ויש אומרים שאם החל לאכול בביתו אינו רשאי לצאת אלא אם כן עשה מעשה המוכיח שבדעתו לצאת לדרך. ויש אומרים שבאופנים שיציאה החוצה מצריכה ברכה מחודשת (ראה סעיפים א-ב), אין אכילה בבית נחשבת כאכילה אחת עם אכילה ברחוב. [סעיף ד, ס"ק מב, ושעה"צ ס"ק לח; ביאורים ומוספים דרשו, 31-33]

אכלת בדרך ושכחת לברך - האם תצטרך לשוב לאחור כדי לברך?

כאמור, הטעם שמותר להולכי דרכים לאכול תוך כדי הליכה ממקום למקום, הוא משום שאין מקום קבוע לאכילתם. ואכן, אם בתחילה קבע לאכול במקום אחד, כגון על ספסל ברחוב, או בבית, ולאחר מכן החליט להמשיך ולאכול תוך כדי הליכה, אינו רשאי לעקור ממקומו הראשון ללא ברכה. ואם עקר ממקומו, אזי כל זמן שרואה את מקומו הראשון אינו צריך לברך שנית, אך אם כבר אינו רואה את מקומו הראשון, אם מפאת המרחק, ואם מחמת שיש דבר מה המסתירו מעיניו - לדעת השולחן ערוך, צריך לברך ברכה אחרונה על אכילתו הראשונה - ובמאכל הטעון ברכה אחרונה במקומו, דהיינו: פת, ויש אומרים גם מיני דגן, ויש אומרים גם זיתים, תמרים, ענבים, תאנים או רמונים, עליו לשוב לאחוריו ולברך במקום שאכל - ולאחר מכן ברכה ראשונה על המשך אכילתו; ולדעת הרמ"א לא יברך אלא ברכה ראשונה, ורק על מאכל שאינו טעון ברכה במקומו. [סעיף ד-ה וס"ק מב]

נרדמת באמצע סעודת השבת -

האם תצטרך לשוב וליטול ידיים ולברך 'המוציא'?

מי שנרדם באופן ארעי במהלך אכילתו, אף אם ישן במשך כשעה, אין השינה נחשבת כהיסח הדעת מהאכילה, ואינו צריך לברך שנית כשיתעורר; אך אם אוכל סעודת פת, יטול את ידיו ללא ברכה לפני המשך האכילה. ואם היה בכוונתו לישון שינת קבע, אף אם לבסוף ישן רק זמן מועט, הסיח בכך את דעתו מאכילתו, ואם ירצה להמשיך באכילתו כשיתעורר, עליו לברך שנית. ואם פנה לישון על מטתו, נחשב הדבר בכל מקרה כהיסח הדעת; ומאידך, אם נרדם בישיבה על כסא, בדרך כלל אין זו שינה הנחשבת כהיסח הדעת. וחולה השוכב במטתו ומדי פעם נרדם, אינו שינה זו נחשבת להיסח הדעת, אלא כשכוונתו לישון קבע. ותפילה אינה נחשבת להיסח הדעת מהאכילה, אך אין לצאת לבית הכנסת באופן המצריך ברכה מחודשת על המשך האכילה; ויתכן שיש להחמיר אף באופנים מסוימים שאינם מצריכים ברכה מחודשת. [סעיף ו-ז, ס"ק מו-מח, שעה"צ ס"ק מב-מג; ביאורים ומוספים דרשו, 37]

אתמול למדנו

- מי שיצא ממקומו באופן המחייב ברכה נוספת, מיד לאחר שברך, טרם שטעם מהמאכל, ברכתו לבטלה; ולכתחילה יש להקפיד שלא לצאת ממקום האכילה אף באופן שאינו מחייב ברכה נוספת.
- בכל מקרה שאסורה היציאה ממקום האכילה, הריהי אסורה אף אם ממשיך באכילתו תוך כדי היציאה והמעבר ממקום למקום
- שני מקומות פתוחים המוגדרים כל אחד כמקום בפני עצמו, כגון שתי גינות ציבוריות נפרדות, נחשבים כשני בתים לענין איסור היציאה ממקום האכילה, ואף כשאין מוקפות במחיצות.

מחר נלמד

- אכלת עוגה והחלטת שלא לאכול עוד וחזרת בך - האם תצטרך לברך שנית?
- אילו דברים נחשבים בזמננו כ'היסח הדעת' מהאכילה לכל הדעות?
- האם מותר לשתות בין מים אחרונים לברכת המזון?